

STATSMINISTEREN

Oslo, 11. mars 2026

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Spørsmål vedr. kritikkverdige forhold i utenriktjenesten

Jeg viser til kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 3. mars 2026 der komiteen stiller følgende spørsmål:

Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til svarbrev fra statsministeren datert 24. februar 2026. Statsministeren peker i sitt svarbrev på at praksis og rammeverket som skal sikre tillit til myndighetene utvikles kontinuerlig. Komiteen ønsker svar på hva dette innebærer konkret når vi nå står overfor kanskje den mest krevende perioden når det gjelder tillit til utenriktjenesten.

Tillit til myndighetene bygges og opprettholdes gjennom et helhetlig rammeverk som omfatter lover, retningslinjer, kontrollmekanismer og rutiner som oppdateres jevnlig. Dette rammeverket gjelder også for politikere og ansatte i utenriktjenesten. Rammeverket er vidtrekkende, og jeg vil trekke frem noen sentrale eksempler.

Av lovregler som skal sikre tillit til offentlige myndigheter, ønsker jeg særlig å trekke frem:

- Forvaltningsloven skal fremme rettssikkerheten til den enkelte og fastsetter regler for effektiv, enhetlig og tillitsskapende forvaltning. I juni 2025 ble det vedtatt en ny forvaltningslov, som blant annet lovfester forbudet mot usaklig forskjellsbehandling og vektlegging av utenforliggende hensyn. Den nye loven klargjør blant annet reglene om habilitet.
- Offentleglova legger til rette for at offentlig virksomhet er åpen og gjennomsiktig. Hovedregelen er at forvaltningens saksdokumenter er åpne for innsyn.
- Reglene om journalføring og arkivering, sammen med offentliglova, sikrer at myndighetene kan ettergås og kontrolleres av allmennheten. I januar i år trådte ny arkivlov i kraft, sammen med ny forskrift om dokumentasjon og arkiv, samt en forskrift om hvilken dokumentasjon som skal bevares for ettertiden.
- Statsansatteloven regulerer ansettelsesforhold i staten. Loven fastsetter kvalifikasjonsprinsippet, forbud mot gaver i tjenesten og krav om registrering av statsansattes og embetsmenns verv og økonomiske interesser.

- Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser gjelder tilsvarende for medlemmer av politisk ledelse i departementene, med tilpasningene som følger av forskrift om registrering av regjeringsmedlemmers, statssekretærs og politiske rådgiveres verv og økonomiske interesser. Regjeringsmedlemmer, statssekretærs og politiske rådgivere skal bl.a. registrere gaver som beholdes privat med en verdi over 2000 kroner i offentlig tilgjengelige registre.
- Karanteneloven gir regler om karantene og saksforbud når politikere, embetsmenn og statsansatte går over til stilling eller verv utenfor statsforvaltningen, eller etablerer næringsvirksomhet. Loven ble sist endret i juli 2025. Politikeres informasjonsplikt til Karantenenemnda ble utvidet, og retten til godtgjørelse for karantene ble skjerpet inn.
- Lov om offentlige anskaffelser har som formål å sikre at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte. Stortinget vedtok endringer i anskaffelsesloven i januar 2026 slik at det nå blant annet fremgår at loven skal bidra til at det offentlige opptrer på en tillitvekkende måte.
- Reglement for økonomistyring i staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten har som formål å sikre at statens materielle verdier forvaltes på en forsvarlig måte. Statlige virksomheter skal avgi en årsrapport som inkluderer årsregnskap. Månedlige regnskapsdata er offentlig tilgjengelig på statsregnskapet.no. Statlige virksomheter skal også ha internkontroll for å forebygge misligheter. Riksrevisjonen reviderer alle statlige virksomheter årlig og avgir revisjonsberetning som skal publiseres på virksomhetens nettside.
- Utenriktjenesteloven fastsetter blant annet at en utsendt utenriktjenesteansatt ikke har adgang til å motta noe verv av diplomatisk, konsulær eller annen offisiell art av en annen stats regjering eller av internasjonal organisasjon, med mindre departementet samtykker.
- Kontrollmekanismer, som regler om klageadgang, domstolskontroll og Stortingets kontrollvirksomhet, sørger for at myndighetene holdes ansvarlige og sikrer tillit.

I tillegg gjelder generelle regler som straffelovens forbud mot økonomisk kriminalitet, reglene om varsling i arbeidsmiljøloven og reglene om håndtering av innsideinformasjon i verdipapirhandelloven. Norge er også tilsluttet flere internasjonale avtaler om forebygging og bekjempelse av korrupsjon. Norge er representert i internasjonale arbeidsgrupper, statspartsmøter og organer. Dette gjelder blant annet FNs konvensjon mot korrupsjon, GRECO og OECDs arbeidsgruppe mot bestikkelser av utenlandske offentlig ansatte. I regi av disse organene evalueres Norge jevnlig.

Det er også utarbeidet flere retningslinjer som oppdateres jevnlig, og som sammen med annen opplæring, skal sikre nødvendig veiledning til statsansatte og politisk ledelse.

[Etiske retningslinjer for statstjenesten](#) gir statsansatte etisk veiledning og utfyller eksisterende rettsregler. Retningslinjene beskriver kravene til åpenhet, varsling og ansvarlighet, samt hvilke situasjoner som krever særlig oppmerksomhet, som for eksempel habilitet, sidegjøremål, biinntekter og mottak av gaver. Retningslinjene ble sist revidert i 2025. [Om forholdet mellom politisk ledelse og embetsverk – syv plikter for embetsverket](#) gir et grunnlag å håndtere etiske dilemmaer i forholdet mellom politisk ledelse i et departement og embetsverk. Disse støttes av DFØs [e-læringskurs](#). Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet har også utarbeidet en [dilemmasamling](#), og arbeider for tiden med et refleksjonsmateriale for å styrke den etiske bevisstheten til ansatte i statsforvaltningen.

Utenriksdepartementet har opplyst om flere interne retningslinjer og rutiner, slik som rutiner for registrering av verv og økonomiske interesser for visse kategorier ledere (som oppdateres årlig), retningslinjer for behandling av innsideinformasjon, retningslinjer for ansattes deltakelse i styrer og råd, retningslinjer for forvaltning av tilskuddsmidler nedfelt i verktøyet for saksbehandlere «Grant Management Assistant» (GMA), [retningslinjer for håndtering av mistanke om økonomiske misligheter](#), samt brosjyre for [«Praktisering av nulltoleranse for økonomiske misligheter»](#) av desember 2025. I tillegg til generell opplæring av de ansatte, har departementet utviklet egne habilitets- og etikkplakater med relevant informasjon, som er tilgjengelig på departementets intranett.

Statsministerens kontor utgir [Håndbok for politisk ledelse](#). I håndbokens del II gis det veiledning til enkelte spørsmål om rolleforståelse, og til enkelte sentrale rettsregler og retningslinjer som skal sikre tillit til beslutninger som fattes av departementene og regjeringen. Håndboken er de siste årene revidert i flere omganger, blant annet som oppfølging av anbefalinger gitt av GRECO i deres femte evalueringsrunde av Norge. Håndbok for politisk ledelse ble senest revidert 8. september 2025.

Det følger av håndboken punkt 4.2 at medlemmer av politisk ledelse i departementene ikke kan inneha eller ta på seg betalte eller ubetalte bierverv, bistillinger e.l. uten samtykke fra statsministeren eller stabssjefen ved SMK. I tillegg er politisk ledelse underlagt restriksjoner når det gjelder eierskap og handel med aksjer og andre finansielle instrumenter i politikerperioden, se Håndbok for politisk ledelse punkt 4.6. Disse retningslinjene ble bearbeidet og betydelig utvidet i august 2023.

Statsministerens kontor har også fastsatt en [Rutine for håndtering av gaver i tjenesten](#), senest revidert i desember 2024.

Siden 2023 har det vært gjennomført en gjennomgang av opplegget for opplæring av den politiske ledelsen i departementene. Dette ble senest revidert høsten 2025. Se omtale i [Meld. St. 4 \(2025–2026\)](#) om anmodnings- og utredningsvedtak, der det om vedtak 507, 5. mars 2024 uttales:

«Det er også innført felles retningslinjer for opplæring av den politiske leiinga i dei enkelt departementa, med utgangspunkt i standardiserte plansjar som er utarbeidde i samarbeid mellom Statsministerens kontor og dei enkelte fagdepartementa. Det vil bli gjennomført felles samlingar for dei som skal halde opplæring i departementa».

Opplæringsrutiner, retningslinjer og rådgivning om rettsregler og retningslinjer som skal sikre tillit, videreutvikles jevnlig. Dette er et arbeid som regjeringen følger opp fortløpende.

Med vennlig hilsen

Jonas Gahr Støre